

ORSZÁGOS MŰVÉSZETI DIÁKKÖRI KONFERENCIA

Az alkotófolyamat írásos ismertetése

ALBUM

Bán András

Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola Alkalmazott Művészeti

Intézet

Fotográfia szak, alkotói szakirány, 3. évfolyam

Témavezető: Pfisztner Gábor, szakíró, szakelmélet oktató

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ

2. EMLÉKEZÉS ÉS CSALÁDI ARCHÍVUM: KORTÁRS PÉLDÁK

2.1. KUDÁSZ GÁBOR ARION: MEMORABILIA

2.2. BARCZA GERGELY: QR CODE

2.3. SCHULLER JUDIT FLÓRA: POSSIBLY MAYBE

3. TALÁLT KÉPEK: HAGYATÉK

4. AZ ALBUM KÉSZÍTÉSE

5. ÖSSZEFOGLALÁS

6. FELHASZNÁLT IRODALOM / INTERNETES FORRÁSOK

7. KÉPEK

1. BEVEZETÉS

Album című munkám alapja az emlékezés, illetve az én és a mások emlékképeinek kapcsolata. Ezt a viszonyt térképezem fel, egy távoli rokonom családi negatívgyűjteményének segítségével.

Dolgozatomban megemlítek néhány kortárs magyar alkotót, akik munkáikban az emlékezéssel, illetve családi fotóarchívumok feldolgozásával foglalkoznak, érintőlegesen bemutatom a hozzám került negatív gyűjtemény történetét, végül felvázolom saját munkám alkotói folyamatát a kiindulóponttól egészen a végső, befejező fázisig.

2. EMLÉKEZÉS ÉS CSALÁDI ARCHÍVUM: KORTÁRS PÉLDÁK

Manapság megfigyelhető, hogy a kortárs fotográfia világában előkerülnek a régi felvételek feldolgozása, és ezzel együtt az emlékekkel való viszony vizsgálata. 3 magyar alkotó egy-egy közelmúltbeli munkáját mutatom be a következő fejezetben, akik ezt a tematikát járják körül.

2.1. KUDÁSZ GÁBOR ARION: MEMORABILIA

Kudász Gábor Arion kortárs fotográfus munkája, édesanyja, Kudász Emese, 2010-ben bekövetkezett halálával és annak feldolgozásával foglalkozik. 2014 januárjában két kiállítás nyílt Memorabilia címmel, amihez egy azonos című katalógus is megjelent. A legtöbb kép tárgyilagosan ábrázolja a családi hagyaték elemeit, legyen az fénykép, használati tárgy, vagy levelezések papirfoszlányai. (1. kép)

Pfisztnér Gábor szerint ez a munka nem tekinthető sem Wunderkammer-nek (olyan tárgygyűjtemény, ami a világot reprezentálja, leginkább a reneszánszban volt népszerű), sem archívumnak, helyesebb, ha az emlékezés és az emlékezet problémája felől közelítjük meg.¹ A fotó szerepe ebben az esetben azért lényeges, mert a fényképezés gesztusában benne van egy megtartani akarás, kísérlet az idő feltartóztatására.

De Roland Barthes szerint a halál akkor is jelen van a fotóban, ha például élő embert jelenít meg, így fogalmaz: “Teljesen Képpé váltam, azaz meghaltam (...).”² A fotó kiszakít az időből, és egy adott pillanatot dermedt meg. Ezzel együtt a fotókon megjelenő tárgyak eredetijéhez kapcsolt érzelmek egy része elvész, hiszen a tapintást, vagy a szagokat egy fotó

---

¹ PFISZTNER GÁBOR: A csodák varázstalanított kamrája. *Fotóművészet*, 2014, (LVII. évf.), 3. szám. 14.

² BARTHES, ROLAND: Világoskamra: Jegyzetek a fotográfiáról. Ford.: FERCH MAGDOLNA. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1985. 20.

nem képes átadni.³ Így a sorozat tárgyilagossá válik és a nézőn múlik, milyen saját történeteket kapcsol a kiadványban, vagy a kiállításon megjelenő tárgyakhoz.

2.2. BARCZA GERGELY: QR CODE

Barcza Gergely QR code című nagyméretű (270x270cm) lightbox installációja, régi, elhagyott diaképekből épül fel. (2.kép) Egy ismeretlen család elveszett fotói, kisajátítás útján egy új kontextusba helyeződnek.⁴ A diakeretek fekete és fehér oldala egy hatalmas QR-kódot rajzol ki. Ezt okostelefonnal beolvassva kilépünk a kiállítótérből, és egy folyamatosan alakuló, változó virtuális térbe kerülünk át a képekkel együtt, hiszen itt közelebről is szemügyre vehetjük a hatalmas installáció egyes képeit, egy közösségi oldal segítségével. Ez a munka leginkább a privát fotók készítésének és használatának kérdéseire hívja fel a figyelmet, ezzel együtt, rávilágít a közvetítő csatornák megváltozott körülményeire is.⁵

2.2. SCHULLER JUDIT FLÓRA: POSSIBLY MAYBE

Schuller Judit Flóra Possibly Maybe című munkájának alapja egy a családi fotóhagyatékban fellelt, a nagyapját munkaszolgálatosként ábrázoló fotó. Ezt a képet vegyszeres eljárással roncsolja, ahogy a videóinstallációban megfigyelhetjük. (3. kép) A mozgókép alatt egy rokonnal készített interjúrészletet hallhatunk. Az alkotó elmondása szerint ez a fajta rongálás kísérlet az emlékezet egy darabjának halványítására, kitörlésére.⁶

3. TALÁLT KÉPEK: HAGYATÉK

2014. őszén kerültek hozzám, távoli rokonom, Tóni bácsi negatív dobozai. (4. kép) Tóni bácsi, anyai ági nagyapám unokatestvére, 2010-ben hunyt el. Még kiskoromban találkoztam vele néhányszor, de nagyon kevés emlékem maradt meg Róla. Nagyapámon keresztül jutottak el hozzám ezek a rögzített pillanatok, és kiderült, Tóni bácsi elég jól dokumentálta 1972-től kezdődően a saját életét. Körülbelül 1985-ig bezárólag szinte minden évből maradt 2-3 negatív, vegyesen színes és fekete-fehér. Az elsőre megszámlálhatatlanul

---

³ PFISZTNER GÁBOR: A csodák varázstalanított kamrája. *Fotóművészet*, 2014, (LVII. évf.), 3. szám. 15.

⁴ KÁCSOR ADRIENN: *Rendezés alatt* In: BARTA EDIT (szerk.): *Átlátás 2*. Budapest, Fiatalok Fotóművészeti Stúdiója, 2014. 4–5.

⁵ GELLÉR JUDIT: Privátfotók bekódolva. *Fotóművészet*, 2014, (LVII. évf.), 2. szám. 35.

⁶ SCHULLER JUDIT FLÓRA: *Possibly maybe*.

<http://cargocollective.com/juditschuller/Possibly-maybe>, 2014. december 3.

soknak tűnő tekerccsel nem is nagyon tudtam hirtelen mit kezdeni, mindenesetre biztonságba helyeztem őket.

Mikor hozzáláttam a feldolgozásához, kitűnt, viszonylag jól dokumentáltak ezek a képek, szinte mindenhez tartozik egy dátum és helyszín, ezek alapján kezdtem meg a válogatást. Ismeretlen nevek és helyek, leginkább ez volt az, ami elindította bennem azt a gondolatot, ami végülis a munka elkészültéhez vezetett. Megpróbáltam a saját viszonyomat megfogalmazni, mit is érzek, mikor ezeket a negatívokat vizsgálom? Rájöttem, hogy szinte semmilyen emléket, élményt nem tudok ezekehez a képekhez kötni. Ez akkor változott meg, mikor találtam pár olyan tekerceset, amin ismerős helyet, vagy személyt véltem felfedezni. Hogyan lehetne ezt a viszonyt egy munkában megfogalmazni? Mi lenne erre a legjobb mód? Ekkor határoztam el, hogy egy családi fényképalbumot hozok létre.

4. AZ ALBUM KÉSZÍTÉSE

A fekete-fehér negatívokon szereplő rögzített pillanatok és az ezekből készült nagyítások (amiknem kerültek hizzám), valószínűleg Tóni bácsi, vagy akár a képeken szereplők emlékezetében elevenen élhettek/élhetnek. Számomra azonban, ahogyan mindenki más számára ezek láthatatlanok maradnak. Az album készítésének első fázisában olyan fényképeket akartam létrehozni, amik teljesen üresek, mégis szerepel rajtuk a kép, ezzel utalva a mások emlékeinek láthatatlanságára és létezésére.

Látens képeket akartam megőrizni a fényérzékeny fotópapíron. A megvilágítás hatására kialakuló rejtett kép indítja meg a kép előhívásának folyamatát. Ez a kép finom eloszlású, kis mennyiségű fémzüst.⁷ A probléma ezzel, hogyha a rögzítő oldatba tesszük a látens képeket tartalmazó fényérzékeny fotópapírokat, ezt a kis mennyiségű fémzüstöt kioldja, hiszen nem vett részt a látható kép létrejöttében. A fixálás szünteti meg a fényérzékenységet is.⁸ Ezért úgy döntöttem, hogy a kész munkát csakis vörös fénynél, laborkörülmények között lehet végiglapozni.

Azokat a képeket pedig, ahol én is tudtam kapcsolódási pontokat találni, a megvilágítás után csak kis ideig helyeztem hívóvegyszerbe, ekkor készítettem látható

---

⁷ DR. POLSTER ALFRÉD – POLSTER ÁKOS: *Fotolabor zsebkönyv*. Budapest, Műszaki könyvkiadó, 1979. 67.

⁸ DR. POLSTER ALFRÉD – POLSTER ÁKOS: *Fotolabor zsebkönyv*. Budapest, Műszaki könyvkiadó, 1979. 117.

képeket.⁹ (5. kép) Célom az volt, hogy csak nagyon kevés képi információt jelenítsek meg, ezáltal idő előtt szakítottam meg a hívás, ezután került sor a fixálásra.

A nagyítások elkészülte után nem maradt más hátra, mint az album elkészítése, és a fényképek fotósarokba való helyezése, (6-7. kép) majd az egész munka lezárása fénymentesen záródó tasakba, (8. kép) nehogy a látens képek fényérzékenysége miatt tönkremenjen az egész munka.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Érdekes módon a munka befejeztével azt éreztem, hogy ez egy feldolgozási fázis első állomása volt. Ismerkedés ezekkel a talált képekkel, az első viszony megfogalmazása. Erre a munkára mindenképp úgy tekintek, hogy lesz még folytatása, hiszen rengeteg még az olyan negatívtekercs, amit még átnézni sem tudtam. Még nem tudom, mere lépjek tovább, de előbb-utóbb ennek lesz kézzelfogható eredménye.

---

⁹ DR. POLSTER ALFRÉD – POLSTER ÁKOS: *Fotolabor zsebkönyv*. Budapest, Műszaki könyvkiadó, 1979. 69.

6. FELHASZNÁLT IRODALOM / INTERNETES FORRÁSOK

BARTHES, ROLAND: Világoskamra: Jegyzetek a fotográfiáról. Ford.: FERCH MAGDOLNA. Budapest, Európa Könyvkiadó, 1985. 20.
GELLÉR JUDIT: Privátfotók bekódolva. Fotóművészet, 2014, (LVII. évf.), 2. szám. 35.
KÁCSOR ADRIENN: *Rendezés alatt* In: BARTA EDIT (szerk.): *Átlátás 2*. Budapest, Fiatalok Fotóművészeti Stúdiója, 2014. 4–5.
PFISZTNER GÁBOR: A csodák varázstalanított kamrája. *Fotóművészet*, 2014, (LVII. évf.), 3. szám. 15.
DR. POLSTER ALFRÉD – POLSTER ÁKOS: *Fotolabor zsebkönyv*. Budapest, Műszaki könyvkiadó, 1979.

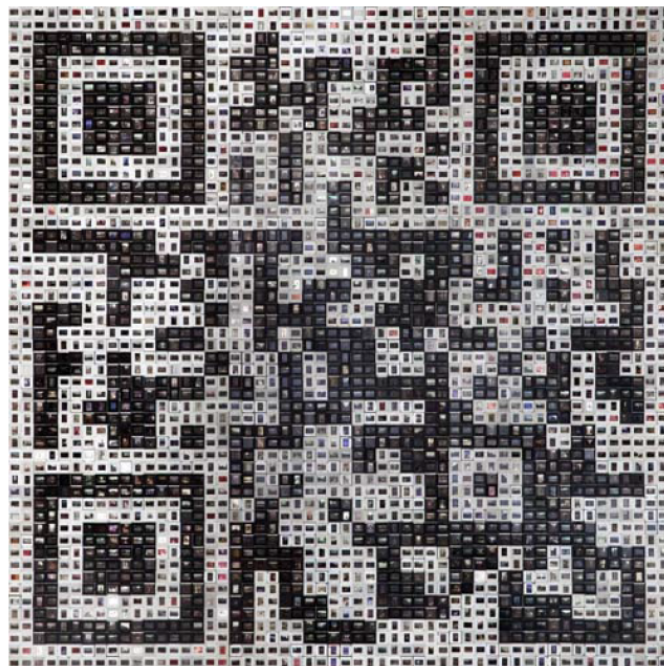
SCHULLER JUDIT FLÓRA: *Possibly maybe*.

<http://cargocollective.com/juditschuller/Possibly-maybe>, 2014. december 3.

7. KÉPEK

1. Kudász Gábor Arion: Memorabilia, 2014. (Részletek a kiadványból)

2. Barcza Gergely: QR code, 2014, 2916 db eredeti dia a 70-es, 80-as évekből. 270x270cm, lightbox

3. Schuller Judit Flóra: Possibly maybe, 2013, HD video

4. Negatívtekercsek

5. Saját nagyítás

6-7. Werkfotók az album készítéséről

8. Bán András: Album, 2014